

toliko zgraža. Glavno pa, na kar ne smemo pozabiti pri pouku srbohrvaščine, je to, da si slovenščina in srbohrvaščina nista tuja jezika, ampak le dvoje narečij z nekaterimi različnimi oblikami in posebnimi izrazi. S temi posebnostmi pa učence najlažje seznanimo, ako primerjamo oba jezika med seboj, to je po komparativni metodi. Poleg govornih vaj pa ta smoter najprej dosežemo z ustinim in pismenim prevajanjem berilnih sestavkov, ker pri takih vajah se učencem nazorno pričituje ne samo razlika v oblikah in izrazih, ampak tudi o konstrukciji stavka, ker imajo priliko ves besedni red pregledati in ga primerjati glede obeh jezikov.

Ocenjevalka tudi piše: »Zatorej bodoča čitanka naj ne igra glavne vloge pri pouku srbohrvaščine. Vprašamo jo, čemu pa so uvedene pri vseh narodih za pouk materinščine čitanke? Ali niso poleg etične vzgoje v prvi vrsti namenjene jezikovni izobrazbi? In to glavno sredstvo naj zanemarjamo pri pouku srbohrvaščine! Tistih nekaj besed, ki jih učenci pridobijo na podlagi nazornega pouka ne pomenijo za jezikovno zmožnost bogve koliko, kje pa ostanejo abstraktni pojmi, ki jih učencem potem takega pouka nikakor ne moremo podati? In njena nejevolja nad »tistimi vokabulami, ki pogube toliko nadbudnih učencev«. Vprašamo jo, kako bo postopala (ako bo sploh obravnavala kako berilo) s sledečim odstavkom iz neke srbske čitanke:

Качара — зове се друшје под рум — је намењена држању каца, буради и сандука. У кацама превире кљук, сада само од шљива, а некада од грожђа. У буради је ракија и вино, а у сандуцима брашно кукурузно или пшенично или пасуљ. Качара се увек гради од брвана и покрива ћерамидом.

V tem kratkem odstavku je šestnajst neznanih izrazov, ki jih je treba pojasniti. Ali naj se to zgodi na podlagi nazornega pouka? Imeti bi morali v ta namen celo dvorišče natrpano s temi predmeti ali pa specijalno sliko za ta odstavek. Ali ni najkrajša pot, ako učencem neznane besede v slovenščino prestavimo, saj predmete same na sebi poznajo.

Ali kako naj pojasni sledečo preprosto pesmico:

После кише.

Ох како сунце сија
Кад густи облак прође!
Ох, как зрачак прија
Кад блага тишина дође!

Умилне тине мале
Са росне гране слаћу,
Па росу чисто круне
У недра милом цвећу.

За поток жустар, мали,
Што сада јаче струји
Небројно јато пчела
Попевку своју ајуи.

Na vsak način je potrebno poleg razlage slovniških oblik (upoje, dobe, slehu), da jim raztolmačimo neznane besede s slovenskimi izrazi; saj postopamo pri slovenskem čitavi enako, ko jim manj znane izraze pojasnjujemo s sinonimnimi izrazi in neznane besede zamenjavamo z že znanimi. Tudi hrvatske in srbske čitanke (Prim. Dioković, Hrvatska čitanka, Никовић, Српска читанка) so opremljene po črto besednimi pojasnili. Iz tega sledi, da brez podavanja vokabul se tudi srbohrvaščina ne da poučevati, ker brez besednega zaklada ne obvladamo nobenega pouka. Če se pa te vokabule tudi zapisujejo, se nam zdi tako postopanje ekonomično, ker s tem si prihranimo čas, ki bi ga zgubili s ponovnim iskanjem pojasnil.

Razgovorna metoda brez učne knjige, kakršno zahteva ocenjevalka, je za sedaj, ko še nimamo za srbohrvaščino praktično usposobljenega učiteljskega, (izvzemši nekatera središča, kjer poučuje Hrvat ali Srb) nemogoča in za večino učiteljev izključena. Kako moremo od učitelja zahtevati to, česar sam ne zmore, Ultra posse nemotenetur! Večina slovenskega učiteljskega bo imela prihodnje počitnice prvič priliko, da se v enomesečnem tečaju kolikor toliko seznanijo s srbohrvaščino, dvomimo pa, da se v tej kratki dobi usposobi za »predavanje (!) srbohrvaščine po razgovorni metodi« brez učne knjige. In zlasti z ozirom na zmožnost učiteljskega, ki je pri pouku vendar glavni faktor, je prirejen učni načrt, ki nudi tudi neveselju učitelju, da se na podlagi učnih knjig sporedno z učencem seznanja s srbohrvaščino.

Ne izključuje pa ta načrt govornih vaj še v tretjem razredu, ako je učitelj tega

zmožen, kajti že samo vaje v čitanju nudijo dovolj gradiva za tak pouk. Sicer bo pa najzmožnejši učitelj lahko zadovoljen, če bo v tridesetih urah naučil branje in pisanje cirilice. In baš ta smoter in nič več ne predpisuje odlok ministrstva prosvete O. N. Br. 2331 z dne 26. novembra 1920, ki slove: »Istotako ima se prema odluci glavnog prosvetnog nasveta provesti u nastavi maternog jezika u celom kraljevstvu učenje oha pisma (cirilice i latinice) od trećeg razreda osnovne škole. Ocenjevalka se torej bori proti določbam tega odloka, na katerega je pa učni načrt vezan, ko zahteva: »Posebno pa v III. šolskem letu (oziroma v I. letu pouka v srbohrvaščini) naj se ne začne s čitanjem in pisanjem, ampak z živo besedo, nasprotno pa malo poprej sama sebe pobija, ko navaja: »Cirilico pišemo po genetičnih skupinah, a deca me nepotrpežljivo prosijo, naj jim vendar napišem celo abecedo naenkrat.«

Tudi cirilica se ima podavati (a ne »predavati«) metodično kakor latinica in nikakor ne bi bilo umestno, da bi se pokazala naenkrat vsa abeceda. Sicer ocenjevalka trdi, da poučuje cirilico po genetičnem redu. Ta pot pa ni primerna za vse skupine cirilskih črk, ker v tretjem razredu ni vpoštevati toliko tehnike pisanja, kakor veliko bolj to, da si otroci hitro in lahko prisvoje oblike črk; zato nam je postopati po načelu od znanega do neznanega. S tega stališča je podati naprej skupine črk, ki so enake latinskim: 1. Ј, а, к, о, м, е — Ј, А, К, О, М, Е; 2. с, в, р — С, В, Р; 3. и, д, у — И, Д, У in šele tem slede ostale skupine po genetični metodi.

Cirilica je jako težko čitljivo pismo. To se da tudi psihološko pojasniti. Tiskana cirilica ima skoraj za vse črke eno in isto, takezvano srednjo dolžino: le šest črk med tridesetimi, ena petina, je takih, ki segajo nad vrsto oziroma pod vrsto in ki se za oko odlikujejo od ostalih črk (Д, И, Ы tu niso vštete), slovenska abeceda pa ima vstevši one s strešicami in pikami med 25 črkami 14 takih črk. Dokazano pa je eksperimentalno, da pri izurjenem branju ne čitamo po črkah, ampak po optičnih besednih slikah, to je celo besedo kot enoto. V besedah pa opazimo najprej zgoraj omenjene značilne črke, ki segajo nad vrsto ali pod vrsto in po njih uganemo ostale črke ne da bi nam prišle v zavest. Kdor pri čitanju šele razbira posamezne črke, tisti je še abecedar. Tudi pri pisanju se ne zavedamo posameznih oblik, pišemo jih avtomatično. Kako težavno je razbrati in ločiti črke, ki imajo isto dolžino, se prepričamo, kadar bremo kak tekst z latinskimi inicijalkami (Primeri naslove noticam v »Jutru« ali pa reklamne napise pri trgovinah). Dalje je treba omeniti črke v obliki stebričkov, ki so tudi težko čitljive, zlasti ako se zaporedoma vrste, ker so si prepodobne: И, Н, П, Ц, Ш, Щ (ПЛАНИНЦИ, ШИШИ-МИШИ).

Najbolj pa motijo nas, ki smo latinice vajeni črke H, P, C, B, V, X, ker nas spomin (refleks) na latinsko izgovorjavo bga in zavaja, da jih tudi v cirilici skušamo čitati kot latinske črke. Tudi takim, ki se že mnogo let bavijo s cirilico, se semintja pripeti ta zmot.

Iz tega sledi, da je treba za priučitev cirilici dolgotrajnejših vaj, ne pa nekaj ur, v katerih se res lahko pokaže in za silo nauči cela abeceda, nikakor pa ne doseže praktične spretnosti. Pouk v cirilici naj bo tako urejen, da si jo učenci morejo prisvojiti v taki meri, da si je bodo mogli tudi pozneje v življenju s pridom posluževati. In v tem smislu določuje učni načrt za prvi dve leti pouka le vaje v cirilici in se ozira na ostali jezikovni pouk le toliko, kolikor je potreben za umevanje besedila. Za praktične jezikovne vaje na podlagi učnih knjig (brez teh se sploh ne more pri sedanjih razmerah poučevati), posebno za poglobitev v tolikšno znanje srbohrvaščine, ki je potrebna za umevanje srbske ali hrvatske knjige, se nudi v ostalih šolskih letih še dovolj prilike. In le potem knjige se bomo duševno zblizali in ujedinili.

Učni načrt pa sam na sebi še ne pomeni mnogo, uspeh pouka bo odvisen od zmožnosti in vneme učitelja. Če kdo poseže preko zahtev načrta, ako je za to zmožen, je pa tudi prav in dobro.

To je torej naša teorija, katero nam Marica II. v trojnatih vzdihljajih očita. Mnenja pa smo, da je osnovana na praktičnih razlogih in dejanskih razmerah. Po desetorena teorija pa je, če se zahteva nekaj neizvedljivega in za sedanje razmere utopističnega. — In s tem smo s svojim odgovorom pri kraju.

Odsek za srbohrvaščino.

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ Okrajno učiteljsko društvo v Ljubljani opozarja članstvo na zborovanje, v soboto dne 9. aprila t. l. ob 6. uri z že objavljenim dnevnim redom. Zborovanje se nadaljuje v četrtek, 14. aprila 1921. Predava poverjenik za prosveto g. dvorni svetnik dr. Fr. Skaberne. Zborovalni lokal šola pri sv. Jakobu, točno ob 6. uri. — Vabi odbor.

+ Učiteljsko društvo za laški okraj zboruje v nedeljo dne 17. aprila 1921 ob 10. uri v šoli na Laškem s sledečim dnevnim redom:

1. Zapisnik.
2. Društvene in stanovske zadeve.
3. »O šolstvu v Turkestanu in še kaj!« predava tovariš E. Adamci.
4. Učni načrt za zemljepisje in zgodovino. Poročevalci tov. Majer, Omerza in Velkavrh.
5. Slučajnosti.

Zaradi skupnega obeda, ki bo v Sokolski dvorani, se naj javi vsakdo tovarišu Iv. Četina, nadučitelju, Laško. Po obedu se vrši ustanovni občni zbor Jugoslovanske Matice za laški okraj. To pot pričakuje polnoštevilne udeležbe odbor.

+ Učiteljsko društvo za marenberški okraj zboruje v četrtek 14. aprila 1921 ob 10. uri v stari šoli v Vuzenici.

Dnevni red:

1. Zapisnik zadnjega zborovanja.
2. Dopisi.
3. Predava zdravnik dr. Pregl: »O šolski higijeni«.
4. Slučajnosti.

Radi obeda se je prigrasiti tov. Golobu v Vuzenici. Pridite vsi! Odbor.

+ Belokranjsko učiteljsko društvo ima svoj redni občni zbor v soboto dne 16. aprila t. l. ob pol 11. uri v semiški šoli po sledečem dnevnem redu:

1. Otvoritev občnega zbora.
2. Poročilo tajnika in blaginika.
3. Valitev: a) novega odbora, b) pregledovalcev računov, c) razsodišča, d) odsekov.
4. Brezobrestno posojilo »Učiteljskemu konviktu« — poročla tov. K. Barič.
5. Otroški oder — poročla tov. K. Barič.
6. Slučajnosti.

Pridite vsi v »rakijski« Semič!

Odbor.

NB. Zaradi obeda javi vsak posameznik svojo udeležbo tovarišici Anici Erzinovi v Semiču!

+ Učiteljsko odredeno logaškega okraja zboruje v četrtek, dne 14. aprila 1921 ob 10. uri dopoldne v Dolenjem Logatcu. — Dnevni red: 1. Poročilo o starovskij organizaciji. 2. Poročilo o novih šolskih naredbah in odredbah. 3. Podrobni učni načrt iz zemljepisja in zgodovine. 4. Posvetovanje o ustanovitvi društva. 5. Slučajnosti. K polnoštevilni udeležbi vljudo vabi

Leopold Punčuh.

+ Zborovanje okrajnega učiteljskega društva za radovljiški okraj ne bo 9. t. m. kakor je bilo prvotno v »Tovarišu« objavljeno, ampak bo dne 18. aprila t. l. ob 9. uri dopoldne v Lescach.

Sklepalo se bo tudi o volitvah v novi odbor, če ne bodo do takrat še potrjena pravila.

+ Učiteljsko društvo kranjskega okraja je zborovalo 19. marca 1921. v kranjski gimnaziji. Predsednik Franc Luzarji otvori ob 9. uri zborovanje pozivljajoč navzoče tovariše in tovarišice, naj se z vsjo vnošo posvete smotrenemu delu v in izven šole. Res je, da nas v vsem našem poslovanju ovira premnogo zaprek in da se mnogobrojni sovražniki zaganjajo v naše vrste, poslušajo se na logabnejšega agitacijskega sredstva: učiteljski plač. Naj nas ne plaše sovražne nakane, pač pa idimo preko vsega in preko vseh; potrudimo se v ljudstvu vznemiti pravi čut ljubezni do naše nove, širne domovine! — K sklepu pozdravi predsednik navzoče odlične goste: g. dvor. svet. dr. Skaberne, ki je s svojim dosedanjim delom dokazal, da mu srce bije samo za povzdigo našega šolstva in narodne prosvete, dvor. svet. viš. šols. nadzornika tov. E. Gangla, moža, izšlega iz naših vrst, najidealnejšega prosvetnega delavca, dalje okraj. glavarja g. Znidaršiča, ki je fakoj ob svojem nastopu pokazal izredno naklonjenost našemu stanu, z laskavimi besedami se zahvalja na udeležbi tov. poverjeniku Lukij Jelencu kot častnemu članu in stanovitelju našega društva in ostalim gostom iz Ljubljane.

G. dvorni svet, dr. Skaberne razvije nato svoj obširni prosvetni program, ki ga hoče izvesti s pomočjo učiteljskega, zlasti onega z dežele. Povrača se ravnokar iz Beograda, kjer je g. ministru Pribeževiću poročal o stanju našega šolstva in učiteljskega. G. minister prosvete se je topla zanimal za poročilo in živahno delo našega učiteljskega, kateremu izreka svojo zahvalo in ga poziva k vztrajnosti.

V Beogradu je g. poverjenik obiskal slovenski tečaj, ki ga poseča okoli 60 učiteljev in učiteljic. Opazil je, da srbskim tovarišem provzoča največ težav naš naglas. Ko jih je opozoril na slahost v francoskem jeziku, jih je dokaj potolažil. Pred odhodom so ga tečajniki topla pozdravljali, ključ mu: »Pozdravite nam naše mile brate Slovence!«

G. poverjenik doznava v učiteljsku — eliten stan. Treba mu, da svojo dvojno nalogo — kot vzgojitelj in prosvetni delavec — izvršuje tako, da bo svojemu stanu v ponos, ljudstvu v vzgled.

Zalostna vojna je zapustila našemu narodu ostudno strast alkoholizma, ki jo namerava država zatreti z vsimi razpoložljivimi pripomočki. Najboljši sobojevnik ji bode vsekakor ljudska šola.

V našem narodu ne opažamo tiste iskrene demovinske ljubezni, kakor jo izpričuje priprosi srbski seljak. Nujno je tedaj potrebno, da se učiteljsko posveti prosvetnemu delu. Prireja naj predavanja in igre, poučuje naj šoli odraslo mladino petja, primerne godbe itd., gospodstve in gospe učiteljice naj se ne odtogujejo ljudstvu, tja sem naj posežajo preproste seljaške družine, navajajo naj gospodinjke k redu in snagi, poučujejo naj jih umnega gospodinjstva, vezonja i. dr. — Pri kvalifikaciji učiteljske se bode odslej najbolj upoštevalo izvenšolsko delovanje.

O »Jugoslovanski ženi« in njenih nalogah v narodu, je poročala gospa vodit. Janja Mladavčeva. Poročilo je bilo tako jedrnat in blagoljubno, da bi pokazal njega vtis, če se drznem o njem razpravljati. Priobčimo ga dobesedno, ker ni namenjeno samo nam, temveč ima zaiti v sleherni tudi najmanjši selo.

Predavanje »Kmetijstvo kot osnova ljudsko šolskemu pouku« s posebnim ozirom na potrebo kmetijskih učil, je poročevalca Jos. Lapajne prepričalo, da njiva vočinoma še ni dovolj pripravljen za setev. So pač krive razne okolnosti, ki jih bode treba korenito izrebiti.

Naš kmetijski pouk v šoli ali v posebnih kmetijskih tečajih se mi zdi kot zaletel turist med gorskimi vršcem. Kar v breg se ti zaleti, saj je vrh vendar tako blizu; mi drugi pa počasi lezemo po stozicah gorskega pastirja, tja sem, vedno više, z vrha pa opazujemo, kako si oni edini grize ob kolena, otira znoj, bega po sapi, naposled pa onemogel zasmrči, dočim mi uživamo plodove gorskega izleta, poleta iz ogabnih nižav.

Kmetijstvo je gojiti na vseh stopnjah vseh ljudskošolskih kategorij. Ono naj bo podlaga vsem predmetom, pravzaprav naj bodo le vsi drugi podlaga njemu samemu. Če n. pr. govoriš o »cvetočem travniku«, omeni, da po prelepe rožice travniški plevel, ki ga treba zatirati; one krasne cvetke sredi žitnega polja pričajo o zanikrosti gospodarja, ki ne čisti žita; razpravljajoč o »sredobežnosti« vendar ne bodeš pozabil »veljane« zrna in delovanja vetrnice v čistilnicah; »pastirček, paša, rosa, slana«, ti nudijo priliko, da govoriš o nevarnostih paše, napenjanju živine, o potrebi Glavberjeve soli, salmijaka, trokarja i. dr.

Na vseh nižjih in srednjih stopnjah obravnavaj posamezne koristne in škodljive rastline, živali, vse vrste sadnega in gozdnega drevja in najvažnejše rudnine, na višji stopnji pa treba da otroke z živim zanimanjem uvede v skrivnosti rastlinskega in živalskega življenja, ki bazira na »kmetijski kemiji«. Pravilno kolobarjenje bo le tedaj pripomoglo k avšljanju produkcije oz. umni izcabi zemlje, kadar kmet ne bode le mehanično gospodaril, obratno pa mu bodo pravila kolobarjenja nepotrebna, če bode poznal prvine in sestavine zemlje, rastlin in umetnih gnojil.

Ker so bili zborovalci od preobitih naukov že nasičeni, smo morali eno tretjino referata »seloziti na prihodnje zborovanje«.

Predavatelj je po dvorani razobesil več slik (nečrti blefov, pravilno in nepravilno sajenje, gnojenje sadnih drevov i. dr.), ki je na njih dokazal, da sam ni risarski umetnik in da je tedaj nujno potrebno, da nam nova tvornica preskrbi potrebni učil. Res je narava, istina, najboljši učitelj in da treba vedno le ven, ven iz šole, toda za utrjevanje, ponazorovanje, memoriranje tudi mrtva stvar ohrani živo zanimanje.

Miza je bila nadaleje obložena z raznimi kmetijskimi kemikalijami, zdravili, praški, (drogerija Mirko Sinkovec) v Kranju je cerklanski šol sestavljal krasno zbirko 101 komad za 1600 K). Mlad učitelj mi je pravil, da se na pripravnični uče o živalskih plemenih po knjigah, vzornega hleva kmetijske družbe v Marjanišču pa nikdar ni videl, se manj pa onih učil naše mize.

Tajnik poročla nato, da so naši društveni člani podpisali doslej 48.500 K brezobrestnega konviktovega posojila, na zborovanju so pa prigrasili še 18.000 K. Da bi se vendar zganila še ostala društva! Komu in čemu se zbira kapital, vendar ne bode treba znova prežvekovati. Da ne bode izgovorov, naj omejam, da je pri nas učitelj s 3 otroki plačal takoj 2000 K, drug zakonski par, ki nima nič otrok, pa 1500 K.

Vseh zborovalcev je bilo 98. Večina se jih je zbrala opoldne k skupnemu obedu in priprostemu prijateljskemu sestanku, ki je bil, kakor običajno, tako prigrčen, kakor zmoro biti le med ljudmi, ki iščejo drug v drugem tolažbe in dobila za borbo v težki atmosferi.

Popoldne smo pohiteli v prosto naravo in se končno zbrali na Gaštaju. Gostje so pohiteli z nami kot brat ob bratu, prijatelj ob prijatelju, v deli in zavzeli so, da v naših vrstah ni hlapčevske npravi, ne prilizovanja, ne potvorjenih duš, prepričali so se pa obenem, da je v nas veselje do dela, a to slednje — menda — ne bo tako lahko.

Josip Lapajne.

+ Učiteljsko društvo za šoštanski okraj je zborovalo dne 17. sušca 1921. v Velenju.

Predsednik tov. Stopar otvori zborovanje in prisrčno pozdravi vse društvenike in goste predvsem pa na novo pristopivšo članico gospodjo Sinkovčevno. V daljšem govoru se spominja Davorina Trstenjaka, poročla o vpeljavi Tyrsevega telovadnega sestava v naše šole in kritično osveto-

ljube sprejetje šolskega člena v ustavo naše države. Nato preide na dnevni red.

Po konstataciji, da se zborovalci popolnoma strinjajo s sklepi glede razdelitve nadzornih okrajev in imenovanja nadzornikov, ki so bili sprejeti na zborovanju predsednikov vseh učiteljskih društev bivše Štajerske dne 5. marca 1921. v Mariboru in po enoglasnem sklepu, da volijo vsi člani šostanjskega učiteljskega društva od UJU poverjenstva Ljubljana predlagane kandidate in po prijetnem ožigotanju intriguantskega postopanja nasprotnikov v volilnem boju pri volitvah v višji šolski svet, je predaval tov. Skala v novejši srbski literaturi. Uvodoma je očitel v jedrnatih potezah zgodovinski razvoj srbske literarne in podlagi narodne pesni in opozarjal na sličnosti in sporedni razvoj jugoslovanske literature. Seznanil nas je z najboljšimi zastopniki novejši literarne in nam s finim razumevanjem prednašal njih najlepše proizvode. Svoj namen, zainteresirati tovariše za pesništvo bratov Srbov, je popolnoma dosegel in je žel za svoje predavanje vseobsežno priznanje in zahvalo. Po rešitvi internih društvenih zadev se zborovanje zaključilo. Prihodnje zborovanje je dne 20. aprila v Šostanju.

Učit. društvo za pol. okraj Ljutomer je imelo dne 11. marca 1921. svoj redni občni zbor v Radencih.

Tov. predsednik odpravi zborovanje s prisrčnim pozdravom in kratkim nagovorom; posebej se pozdravi novodošlo članico tov. Spindlerjevo in gosta upok. tov. Majcena in Dominkuša. Nato preide k dnevnemu redu.

I. Zapisnik se prečita in neizpremenjen odobri.

II. Dopisi:

1. Prečita se dopis poverjenstva UJU, zadevajoč nadzorstvene okraje in osebne izpremembe nadzornikov.

2. Vzame se na znanje, da so nova društvena pravila uradno sprejeta.

III. Tov. Cvetko prečita k društvenim pravilom sestavljen poslovnik; z majhnimi izpremembami je bila točka za točko soglasno sprejeta.

IV. Poročilo odbornikov:

Blagajnik poroča o gnotnem položaju društva.

Tajnica poda obširno poročilo in pregled društvenega dela v poslovnem letu 1920.

Tov. predsednik se zahvali staremu odboru za njegovo marljivo sodelovanje. Za prihodnje leto se določi članarina 240 K in 10 K društvu.

Ker obhaja društvo letos 50 letnico, se je v ta namen izvolil prireditveni odbor, ki na prihodnjem zborovanju meseca maja že stavi konkretne predloge. Izvoljeni so: tov. Robič, Caherl, Čeh in Koprivc.

Sprejme se predlog tov. Ivanjšiča:

Cirilica naj se uvede samo na višji stopnji poučevanja srbohrvaščine pa se naj počaka tako dolgo, dokler se učiteljstvo nauči tega jezika.

Tov. predsednik opominja učiteljstvo na brezobzorno posojilo za Učit. konvikt.

Nato se voli novi odbor po listkih in novih pravilih.

Po volitvah se je vršila odborova seja, pri kateri se je konstituiral novi odbor sledeče: predsednik: Karol Maverič, podpred.: Franc Cvetko, blag.: Ludvik Ivanjšič, tajnik: F. Jože Korošec, pevovodja: Fr. Caherl, knjižničarka: Erlinda Bernardova.

Prihodnje zborovanje se določi pri Sv. Jurju 12. maja t. l.

Tajnica.

Iz Jugoslavije.

— **Okrajna učiteljska društva**, ki nam pošiljajo dopise, naslovljene na državne urade (na razna ministrstva, na deželno vlado, na poverjenstva, na viš. šol. svet i. t. d.) opozarjamo, da kolekujejo vse te vloge s kolekom 7 din. — Društva, ki so take vloge v zadnjem času poslala, tako n. pr. v zadevi dnevnice poročenih učiteljev, se opozarjajo, da pošljejo koleke oziroma kolekovino naknadno strokovnemu tajništvu. — Vse vloge je pošiljati slej kot prej dojem UJU, poverjenstva Ljubljana.

— **Volitve profesorjev v višji šolski svet**. V petek, 2. t. m. se je vršil skrutinij oddanih glasovnic pri volitvi v višji šolski svet iz skupine srednješolskih profesorjev v Sloveniji. Oddanih je bilo 287 glasovnic. Prof. dr. Josip Pipenbacher, začasni vodja realne gimnazije v Ljubljani, je dobil 106 glasov, njegov namestnik prof. Franc Jeran pa 105 glasov; prof. Franc Voglar v Mariboru je dobil 98, njegov namestnik prof. Franc Mravljak v Celju pa 101 glas. Klerikalna kandidata dr. Jakob Žmavc v Mariboru (73 glasov) in njegov namestnik prof. dr. Breznik v Št. Vidu (70 glasov) sta ostala v manjšini.

— **Osebnodohodnina** se odmerja le od stalnih prejemkov (plače, aktivitetne in funkcijske doklade itd.), draginjska doklada pa ne pride za odmero v pošteve. Učiteljstvu odmerja in odteguje osebnodohodnino in invalidski davek knjigovodstvo deželne vlade (oddelek za ljudske in meščanske šole) le od stalnih učiteljskih dohodkov po lesvici, ki je bila objavljena v 12. števi „Učit. Tov.“. Ker so poleg učiteljskih prejemkov tudi drugi do-

hodki podvrženi osebni dohodnini, je dolžan vsaki učitelj v lastnem interesu izpolniti **napoved za osebno dohodnino**, četrta nima drugih dohodkov, ker napoved vsebuje tudi olajšave (dolгови, premije itd.) za odmero davka. Šele po podani napovedi, odmeri končno davčna oblast višino osebne dohodnine, ki je višja ali nižja od one, ki jo odteguje knjigovodstvo od mesečnih prejemkov — in to naznani davkoplačevalcu in nakazovalni oblasti. — Toliko v pojasnilo na tozadevna vprašanja, ki jih dobivamo od raznih strani.

— **Prejemki po umrlih učiteljih**. Za odmero prejemkov po umrlih učiteljih veljajo še določila §§ 23.—34. naredbe celokupne deželne vlade za Slovenijo z dne 14. februarja 1919, števi. 361 Ur. l., dokler ne odloči finančno ministrstvo, kakšni prejemki in po katerem zakonu gredo svojcem po umrlih učiteljih, ki so uživali dinarsko plačo. Na pristojnem mestu smo doznali, da vlagajo v zadnjem času opravičenci za nakazila teli užikov nezadostno opremljene prošnje in da se zaradi teh nedostatkov zavlečejo nakazila včasih po več mesecev in povzročajo mnogo stroškov in neprijetnosti. Vdove po umrlih aktivnih ali vpokojenih učiteljih naj vložijo prošnje za nakazilo posmrtnine, vdovnine in vzgojevalnine na višji šolski svet s sledečimi prilogi: 1. mrtvaški list, 2. poročni list, 3. potrdilo županstva, da sta zakonska do smrti živeła v zakonski zvezi, 4. krstne liste (matične izpiske) otrok, 5. potrdilo županstva, da so otroci nepreskrbljeni in v polni oskrbi matere. Če bi ne bilo vdove ali zakonskih potomcev po umrlem učitelju, se sme izplačati posmrtnina tudi drugim osebam, ki dokažejo, da so stregle umrlemu pred njegovo smrtjo, ali plačale pogrebne stroške iz svojega. V takem slučaju je priložiti prošnji: 1. mrtvaški list, 2. potrdilo župnega ali občinskega urada, da je prosilec stregel umrlemu pred njegovo smrtjo ali 3. potrdilo zapuščinskega sodišča, da se pogrebni stroški niso mogli kriti z zapuščino. — Prošnje in priloge morajo biti kolekovane po obstoječih predpisih.

— **Uporaba šolskih prostorov**. Po sklepu deželne vlade izide o uporabi šolskih prostorov nova naredba, ki določa, da se smejo šolski prostori uporabljati le za pouk in prosvetne šolske namene ter za predavanja na polju umstvene ali gospodarske prosvete pod vodstvom učiteljstva. Telovadnice služijo le namenu šol. telovadb in telovadnim društvom. Uporaba šolskih prostorov za politične shode ali sestanke je prepovedana.

— **Predavanja o alkoholizmu** se po naročilu ministrstva prosvete vrše dne 7. maja letos po vseh ljudskih in srednjih šolah naše države.

— **Učiteljska Tiskarna za kulturne namene**. Na občnem zboru, ki se je vršil 4. t. m., se je na predlog upravnega sveta sklenilo, da se iz čistega dobička za leto 1920, nakažejo darila sledečim ustanovam: Društvu za zgradbo Učiteljskega konvikta 10.000 K, Poverjenstvu UJU v Ljubljani 10.000 K, Jugoslovanski Matici 3000 K in Sokolskemu Savezu 3000 K.

— **Sestanek**. Vabim vse vadniško učiteljstvo, ki službuje sedaj v Ljubljani, v svrhu razgovora našega gnotnega položaja v pisarno strokovnega tajništva v ponedeljek, dne 11. aprila t. l. ob 7. uri zvečer.

— **V Hrastniku** so priredili šolarji mladinsko igro »Prstan«. Uspeh je bil popoln. Delni dobiček se je uporabil za šolarsko knjižnico, 600 K pa se je poslalo Jugoslovanski Matici.

— **Tudi v Šmarju pod Ljubljano** se naša šolska mladina vrlo ponaša. Jugosl. Matici je poslala za prihrate 230 kron, 19. in 20. marca je pa priredila šolarsko predstavo v korist šolarske knjižnice s tem vspeškom: 1. Duett na gosli. 2. Življenjepis S. Gregorčiča (v katerem je učenec animiral poslušalce za rešitev zasedenega ozemlja). 3. Deklamiranje njegovih pesmi. 4. Duett na gosli. 5. Petje treh lepih pesmic. 6. Igrica »Lažnjiva Milena«, s katero so bili gledalci izvanredno zadovoljni. Z »Lepo naša domovina« se je končala zanimiva predstava. — 42 novih knjig in knjižice bo sad otročjega truda. Živel posnemovalci!

— **Šolska mladina deške in dekliške šole v Št. Juriju ob juž. žel.** je nabrala svojim bratcem in sestricam v neodrešeni domovini za letošnje pisanko 871 K, katera vsota se je poslala Jugoslovanski Matici v Ljubljano.

— **Sveta vojska** sklicuje javen shod v nedeljo, dne 10. aprila 1921, ob 10. uri dopoldne na verando »Uniona« v Ljubljani. Na shodu se hoče poživiti akcija proti alkoholizmu, npr. propalosti in surovosti, zato se še posebej tem potom tudi učiteljstvo vabi, da se udeleži tega shoda v čim največjem številu.

— **Publikacije Slovenske šolske Matice** za leto 1920. so se začele pravkar razpošiljati poverjenikom posameznih okrajev. Poštne stroške naj razdeli poverjeniki na člane.

— **Za Učiteljski zdraviliški dom** v Rog. Slatini je darovala tov. Regina Gohar učiteljica v Mariboru, znesek 30 K. Srčna hvala!

— **Članarina in darila za učiteljski konvikt**. Za prodane belokranjske pisarnice, ki jih je darovala tov. Ljudmila Bukovčeva iz Črnomlja, 106 kron. — Učiteljski zbor v Novi cerkvi 40 K. — Učiteljstvo črnomeljske šole 220 K namesto venca na grob pokojnemu očetu tovarišice Tončke Pavlinove. — Napredno učiteljstvo šestrazredne narodne šole na Koroški Beli na Gorenjskem 120 K. — Skupaj 486 kron. Hvala!

Čislani tovariši, tovarišice!

Zanašaje se na blagosloveno sočustvovanje, katero boste imeli gotovo z menoj, ko prečitete te vrstice, nađejam se z vso gotovostjo, da mi boste šli na roko in mi skušali po svojih močeh lajšati bol, katera razjeda moje očetovsko srce, ki je zgubilo najdražji zaklad edinega sina, ki sem ga imel.

Moj sin Otakar Bajec je bil vsolan v drugem razredu pujske gimnazije in je stanoval v tamkajšnjem zavodu »Dijaški dom«.

Dne 17. marca t. l. so šli dijaki popoldan na skupen izprehod nekoliko ven iz mesta. Moj sin in eden njegov tovaris sta se prav na premeten način odstranila in pobegnila. Dotični gospod, ki je dijake nadzoroval, je kmalu to zapazil, poslal bolj odrasle dijake na vse strani iskat, a dečkov niso mogli najti nikjer. Obveščene so bile tudi varnostne oblasti o tem dogodku. Naslednjega dne v p. tek, dan pred sv. Jožefom so pogršili en čoln ob Dravi, in sedaj je bilo jasno, da sta dečka res izpeljala otroško fantastični načrt, peljati se po Dravi, Donavi i. t. d. na morje in odtod na Kitajsko, o čemur sta večkrat govorila, a ker je moj sin uganjal drugače raznovrstne šale, ni nikdo smatral tega resnim, in rad priznavam in poudarjam, da ne zadeva v tem primeru niti gospoda perfekta, niti zavoda »Dijaškega doma« prav nikaka krivda na moji nesreči.

Šele v ponedeljek, dne 21. marca smo naprosili na merodajnem mestu, da je šla ven neka žandarmerijska patrulja doli ob Dravi. Ti gospodje so poročali po svojem povratku, da so kakih 10 km nekeje v bližini cerkve sv. Marka ob Dravi našli ob bregu čoln in tudi sledi o pobeglih dečkih. Popraševaje po ondotnih vaseh, so izvedeli, da sta bila tamkaj, a dalje je izginila vsaka sled za njima. Danes, ko to pišem, teče že drugi teden po tem dogodku, a o ubežnikih ni niti najmanjšega sledu. Če dečka potujeta dalje, sta danes lahko že daleč morda že čez mejo Jugoslavije. Tudi se nič ne ve, v katero smer potujeta, sploh sta li živa ali mrtva.

Prosim toraj vse cenjene tovariše in tovarišice širom naše države, bodite tako prijazni, da objavite ta dogodek po šolah med otroci, ti bodo utegnili kaj vedeti o naših dveh Kitajcih. Moj sin ima na obleki, na vsakem posameznem komadu prišito števi. 38, njegov tovariš pa števi. 52, to so številke zavoda. Na glavi mislim, da ima moj sin sivo volneno pleteno zimsko kapo, temne kratke hlače in takov jopič, in rujav dolgo zimsko suknjo. Ako bi zamogel kedo kaj izvedeti, naj mi blagovolji sporočiti na naslov:

Alojzij Bajec,

učitelj na meščanski šoli v Ljutomeru. Ljutomer, 29. marca 1921.

Književnost in umetnost.

— **»Zvonček«**. Izšla je 3. številka, ki prinaša sledečo zanimivo vsebino: 1. Tone Gaspari: Naš Korotan. Pesmi. 2. E. Gangl: Kapetan Hrnjak. Povest. 3. Utva: Čudotvorni kresilnik. Pravljica. 4. slikami. 5. Miroslav Kunčič: Za god. Pesem. 6. Ewald-Humeke: Pripovedka o dvonožcu s šestimi Miroslav Kunčič: Pomladna. Pesem. 7. Ivan Matičič: Ob slovenski - laški narodni mej. Ponični spis s tremi slikami. 8. Marija Grošljeva: Mačice. Pesem. 9. Miroslav Kunčič: Na planinah. Pesem. 10. V. Klanšek: Ledene rože. Pesem. 11. Miroslav Kunčič: Pregovor. Pesem. 12. Pouk in zabava. 13. Kotiček gospoda Doropolskega.

— **Novi rod**. 3. številka ima sledečo vsebino: J. Gruden: Pustov pogreb. Pesem. — Fr. Bevk: Lovec in zajček. Pesem. — K. Širok: Tri ptičke. Pesem. — Cv. Golar: Ej, hej! Pesem. — Fr. Milčinski: Zgodbe kraljeviča Marka. — Slika. — Multatuli. — Fr. Ločnikar: Pravljica o japonskem komnoseku. — S. Rutar. — M. Simonov: Naši pradedi pod Franki. — Slika. — Zv. Kosem: Domotožje. — Pouk in zabava. — Kotiček malih. — Novi rod izhaja 1. vsakega meseca ter stane vsa leto 12 lir. Uredništvo in upravnništvo je v Trstu, ulica Ruggero Manna števi. 20./I.

— **»Njiva«** 5-6 števi, ima sledečo vsebino: St. Sagadla: Lex fundamentalis. — St. Lapajne: Ustava in jezik. — G. Krek: Izenačenje zasebnopravnih zakonov po načrtih stalnega zakonodajnega sveta v Belgradu. — M. Stibler: Državna akcija za kmetijski in rokodelski kredit. — M. Ambrožič: Narodna telesna vzgoja. — K. Ozvald: Izobraževanje naroda. — Fr. Veber: Znanost in vera. Listek. — Pregled. — Dnevnik. — Sedanja dvojna številka stane posamezno 20 K, celoletna naročnina znaša 120 K, za naročnike »Jutra« pa samo 60 K.

— **Otožnica »Vigred«**. Pesem je Vavkova, besedilo J. Puharjevo. Kamilo Mašek je bil 6 let starejši od Vavka in je bil njegov učitelj glasbe in petja v pripravniči. Vlado je pozneje med njima pravo prijateljsko razmerje. V noči, ko je Mašek umrl, se je v sanjah poslovil od Vavka. Drugo jutro pa je došla vest, da je Mašek umrl. (L. 1859.) Prijatelju v spomin je Vavken uglasbil za klavir in dvoglasno, deloma štiriglasno petje pesem »Otožnica« po besedilu »Vigred se povrne«. Dr. Dev je pesem dobil v Belokrajini in jo kot narodno harmoniziral za moški zbor. Da se razlikuje od originala, menda ni njegova krivda, pač pa ima zaslugo, da se je pesem razširila. Kako je prišla ta pesem v Belokrajino? Zanesel jo je kak učitelj, Vavkov prijatelj, kakor jo je bil prinesel v Borovnico pok. nadičitelj Papler. Tam sem jo videl, jo prepisal in priredil za citre že pred 40. leti. Za avtorja se takrat nisem zanimal. Po dolgem trudu sem dobil zbirko »Glasli Gorenjski«, postavil Andrej Vavken, učenik. Kamnotis Egerjev v Ljubljani. V tej zbirki je pesem »Otožnica«, v spomin Kamilo Mašek-u, uglasbil And. Vavken. Morda bi bilo umestno, da se ta pesem priredi v drugi izdaji po originalu, katerega ima Vavkov zet J. Lapajne, nadičitelj v Cerkljah pri Kranju. Vidi se pa lahko tudi pri podpisnem.

Upam, da sem s tem ustregel vsem tistim, ki se zanimajo za naše pesmi.

IV. Kiterle.

— **Izkaz zbirke »pirhov 1921«** mladine v svobodni domovini svojim neodrešenim bratcem in sestricam.

V nastopnem objavljamo I. izkaz zbirke pirhov Jugoslovanske Matice za Slovenijo. Ta izkaz je bil sklenjen na veliko soboto. Pozneje došli darovi se bodo objavili v II. izkazu. Vsa ona p. n. šolska vodstva, ki do danes še niso sklenila in odposlala svojih zbirk, Jugoslovanska Matica prosi, da to čim preje store. Končni uspeh te akcije bo gotovo v še sijajnejši luči pokazal domoljubno delo slovenskega učiteljstva in radodarno roko slovenske mladine.

Dosedanji darovi znašajo: 102300 K 31 v.

A. Bivša Kranjska: 59.496 K 30 v.

1. Črnomeljski okraj: 1332 K. Adlešiče 74.40 kron; Bosiljeva Loka 18 K; Črešnjevce 32 K; Doblice 60 K; Dragatci 80 K; Griblje 150 K; Metlika 444.70 K; Podzemelj 270.20 K; Rožai dol 50.70 K; Stara Lipa 52 K; Suhor 100 K.

2. Kamniški okraj: 4304.87 K. Blagovica 40 K; Brdo 125 K; Dob 126 K; Dolsko 120 K; Domžale 359.65 K; St. Gotard 25 K; Ihan 155 K; Kamnik otr. vrtec 30 K; Krašna 70 K; Krtna 100 K; Mekine javna 70 K; uršul. 330 K; Mengeš 400 K; Moravce 475.80; Nevle 150 K; Peče 120 K; Rudomlje 55.22 K; Rova 20 K; Sela 73 K; Skarudna 94 K; Stranje 200 K; Trzin 200 K; Tunjice 122 K; St. Vid pri Brdu 96 K; Vodice 385 K; Vrhpolje 363.20 (vmes dar staršev).

3. Kočevski okraj: 3459.46. Banja Loka 336 K; Dobropolje 240 K; Dolenjavas 241.86 K; Faravas 103 K; Kočevska Reka 67 K; Kuželj, Loški potok 303 K; Ribnica meščanska 310.80 K; Ljudska 770 K; Sodražica 386.60 K; Vel. Lašče 651 K; Vel. Poljane 50 K.

4. Kranjski okraj: 10.744.30 K. Sv. Ana 42 K; Besnica 115.60; Bukovica 107 K; Bukovščica 105 K; Čerklje 500 K; Dražgoše 50 K; Duple 224.40 K; Goriče 264 K; Senčur 223 K; Kokra 70 K; Kopr. 108 K; Kranj deška 820 K; deliška 968 K; Leskova 175 K; Mavčiče 150 K; Olševk 310 K; Podbrezje 136.50; Podlonk 70 K; Predvor 351 K; Predostje 241.50 K; Primskovo 203 K; Reteče 100 K; Selca 203 K; Smlednik 266 K; Stara Oseca 89 K; Škofja Loka javna 398 K; uršulne 907.18 K; Trebija 184.20; Trboje 100 K; Trstenik 81 K; Trzica ljudska 1368.82 K; Velesovo 300 K; Veklo 183 K; Zaflog 74 K; Zablina 202.20 K; Zelenik 252.80 K; Žiri 801.10 K.

5. Krški okraj: 4595 K 36 v. Boštanj 192.80 K; Čatež 448 K; St. Janž 284 K; St. Jernej 107 K; St. Jurij pod Kumom 140 K; Kal 136.30 K; Kostanjevica 312 K; Sv. Križ 430 K; Leskovec 406 K; Mokronog 208 K; Radeče 353.76 K; St. Rupert 654.50 K; Svibno 130 K; Šmarjeta 250 K; Telče 50 K; Trzise 121 K; Vel. Podlog 300 K.

6. Litjski okraj: 4158 K 38 v. Sv. Gora 40 K; Hotič 42 K; Izlake 160 K; Kolovrat 80 K; Sv. Križ 162 K; St. Lambert 210 K; Litija 150 K; Prezganje 69 K; Šmartno 784 K; Toplice 1099 K; Višnjagora 222 K; Zagorje 1140.38 K.

7. Ljubljana — mesto: 13672 K. I. deška lj. 1546 K; II. d. lj. 1275.30 K; III. d. lj. 724 K; IV. d. lj. 479 K; V. d. lj. 800 K; I. dekl. lj. 1035 K; Sp. Šiška deška lj. 682.56 K; dekl. lj. 823.44 K; I. d. mešč. lj. 385.20 K; I. dekl. mešč. lj. 585 K; II. d. mešč. Sp. Šiška 121 K; II. dekl. mešč. Sp. Šiška 387.50 K; Uršulinski zavodi 2487.20 K; Lichtenurnovi 883 K; 3. razred dekl. vladnice 15 K; VI. razred realke 81 K; obrtni vajenci 375.40 K; gremialna 882.40 K; dekl. obrt. nad. umet. obr. 104 krone.